

Brüssel, 27.6.2024
COM(2024) 261 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE
direktiiviga (EL) 2018/1808 muudetud direktiivi 2010/13/EL artiklite 13, 16 ja 17
kohaldamise kohta ajavahemikul 2020-2021

{SWD(2024) 149 final}

1. TAUST JA KONTEKST

Käesolev aruanne on osa direktiivis 2010/13/EL¹ (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) sätestatud selliste meetmete rakendamise korrapärasest järelevalvest, mis käsitlevad Euroopa päritoluga teoste edendamist audiovisuaalmeedia teenuste osutajate poolt. Käesolev aruanne hõlmab aastaid 2020–2021 nii lineaarsete kui ka mittelineaarsete teenuste puhul. Geograafiline ulatus hõlmab liikmesriike. Aruanne põhineb liikmesriikide esitatud aruannetel ja sõltumatul uuringul (edaspidi „uuring“), milles antakse teavet ka² Islandi, Liechtensteini ja Norra kohta (st Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikide kohta, mis kuuluvad Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP EFTA riigid“)). Aruandes võetakse arvesse ka Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskuse asjakohaseid andmeid ja komisjoni meediatööstuse ülevaadet³. See lisandub varasematele aruannetele, mis käsitlevad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi sätete kohaldamist aastatel 2015–2019⁴ ja 2011–2014⁵.

Esimest korda võetakse selles perioodilises aruandes arvesse uusi kohustusi, mis on kehtestatud direktiiviga (EL) 2018/1808,⁶ millega muudeti direktiivi 2010/13/EL, tugevdades norme, mis käsitlevad Euroopa päritolu teoste edendamist audiovisuaalmeedia teenuste osutajate poolt. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg oli 2020. aasta septembris.

Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artiklis 13 sisalduvad uued normid kohustavad liikmesriike tagama, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste osutajad (nõudevideoteenuste (VOD) osutajad) tagavad oma kataloogist vähemalt 30

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).

² Uuringus esitatakse õiguslik analüüs audiovisuaalvaldkonna õigusraamistiku ja selle arengu kohta liikmesriikides, Norras, Liechtensteinis ja Islandis aastatel 2020–2021. Uuringus käsitletakse ka Euroopa päritoluga teoste osakaalu lineaarsetes teenustes ja nõudevideoteenustes, tuginedes liikmesriikide esitatud andmetele ning lineaarsete teenuste ja nõudevideoteenuste sisu sõltumatule analüüsile. Uuringus kasutatud Euroopa päritolu teoste määratlus on esitatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis n, mis hõlmab liikmesriikidest pärinevaid teoseid, Euroopa Nõukogu piiriülese televisiooni Euroopa konventsiooni (ECTT) osalisteks olevatest kolmandatest Euroopa riikidest pärinevaid teoseid ning teoseid, mis on toodetud ühistoodanguna liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud, audiovisuaalsektoriga seotud lepingute raames. Lisaks esitatakse uuringus liikmesriikide audiovisuaalturu majandusanalüüs, milles käsitletakse selliseid küsimusi nagu audiovisuaalsektori ärimudelid ja sidusrühmade seisukohad audiovisuaalturu arengu kohta.

³ Komisjoni talituste töödokument *Euroopa meediatööstuse ülevaade*, SWD(2023) 150 final, 17.5.2023. Ehkki vormiliselt väljaspool vaatlusperioodi, sisaldab see dokument käesoleva aruande suhtes kohaldatavaid varasemaid andmeid ja üldisi järeldusi.

⁴ Komisjoni talituste töödokument *Aruanne direktiivi 2010/13/EL artiklite 13, 16 ja 17 kohaldamise kohta ajavahemikul 2015–2019 seoses mittelineaarsete teenuste (artikkel 13) ja lineaarsete teenustega (artiklid 16 ja 17)*, (SWD(2023) 152 final, 17.5.2023), kättesaadav aadressil: [Komisjoni aruanded Euroopa päritoluga teoste edendamise kohta audiovisuaalmeedia teenuste osutajate poolt | Euroopa digituleviku kujundamine \(europa.eu\)](#).

⁵ Komisjoni talituste töödokument *Aruanne direktiivi 2010/13/EL artiklite 13, 16 ja 17 kohaldamise kohta ajavahemikul 2011–2014 seoses mittelineaarsete teenustega (artikkel 13) ja ajavahemikul 2013–2014 seoses lineaarsete teenustega (artiklid 16 ja 17)*, (SWD(2020) 227 final, 13.10.2020), kättesaadav aadressil: [Aruanne direktiivi 2010/13/EL artiklite 13, 16 ja 17 kohaldamise kohta | Euroopa digituleviku kujundamine \(europa.eu\)](#).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda (ELT L 303, 28.11.2018, lk 69).

% suuruse osa Euroopa päritolu teoste jaoks ning tagavad kõnealuste teoste esiletoomise⁷. Samuti võimaldavad uued normid liikmesriikidel laiendada Euroopa päritolu teoste tootmise rahalist toetamist (sealhulgas otseselt sisusse investeerimise ja riiklikesse fondidesse tehtavate osamaksete kaudu), mille nad on kehtestanud oma jurisdiktsiooni alla kuuluvatele meediateenuse osutajatele, nii et see hõlmaks ka nende territooriumil asuvale vaatajaskonnale teenuseid suunavaid meediateenuse osutajaid, kes on asutatud teises liikmesriigis⁸. Sellised piiriülestele teenustele kehtestatud kohustused peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja muul viisil kooskõlas ELi õigusega. Väikese käibe või väikese vaatajaskonnaga meediateenuse osutajad on vabastatud nii kvoodi- ja esiletoomise kohustustest kui ka investeerimiskohustustest. Liikmesriigid võivad ette näha ka muid erandeid, kui kõnealused kohustused oleksid audiovisuaalmeedia teenuste olemuse või teema tõttu ebaotstarbekad või põhjendamatud⁹. Selleks et Euroopa päritolu teoste osakaalu arvutamine nõudevideoteenuste osutajate kataloogides ning väikese vaatajaskonna ja väikese käibe määratlemine oleksid järjepidevad, avaldas komisjon 2020. aasta juulis vastavalt audiovisuaalmeedia teenuste direktiivile suunised nende kahe küsimuse kohta¹⁰.

Direktiiviga (EL) 2018/1808 on jäetud muutmata lineaarsete teenuste suhtes kohaldatavad Euroopa päritolu teoste edendamise kohustused, mis on sätestatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artiklites 16 ja 17. Televisiooniteenuse osutajad peavad asjakohaste vahenditega reserveerima Euroopa päritoluga teostele suurema osa oma saateajast, välja arvatud uudiste, spordisündmuste, ajaviitemängude, reklaami, teleteksti ning otsepakkumiste edastamiseks määratud aeg¹¹. Samuti peavad nad reserveerima sõltumatute tootjate loodud Euroopa päritoluga teostele vähemalt 10 % sellest saateajast või programmi eelarvest¹².

Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi uute normide kohaselt esitavad liikmesriigid iga kahe aasta tagant aruande artikli 13 rakendamise kohta¹³ kooskõlas artiklite 16 ja 17 kohaldamis käsitleva aruandluse kehtivate kohustustega. Käesoleva aruande koostamist on mõjutanud viivitused direktiivi (EL) 2018/1808 ülevõtmisel liikmesriikide poolt ja seetõttu ka liikmesriikide suutlikkus esitada aruannetes asjakohaseid andmeid.

Üksikasjaliku aruandluse võib leida lisatud komisjoni talituste töödokumendist. Selle dokumendi esimene osa sisaldab teavet audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 kohaldamise kohta, mis käsitleb Euroopa päritolu teoste edendamist tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste kaudu ajavahemikul 2020–2021, kooskõlas direktiivi artikli 13 lõikega 5 ning võttes arvesse turu ja tehnoloogia arengut ja kultuurilise mitmekesisuse eesmärki. Teine osa puudutab seda, kuidas kohaldatakse audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikleid 16 ja 17, mis käsitlevad televisiooniteenuse osutajate poolt Euroopa päritolu teoste ja sõltumatu toodangu edendamist samal ajavahemikul. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 16 lõike 3 kohaselt on eesmärk teavitada teisi liikmesriike ja Euroopa

⁷ Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõige 1.

⁸ Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõige 2.

⁹ Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõige 6.

¹⁰ *Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõike 7 kohased suunised Euroopa päritolu teoste osakaalu arvutamise kohta tellitavate teenuste kataloogides ning väikese vaatajas- ja kuulajaskonna ning väikese käibe määratluse kohta*, ELT C 223, 7.7.2020.

¹¹ Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikkel 16.

¹² Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikkel 17.

¹³ Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõige 4.

Parlamenti artiklite 16 ja 17 kohaldamist käsitlevatest riiklikest aruannetest, mille liikmesriigid peavad esitama iga kahe aasta tagant, ning lisada vajaduse korral arvamus. Peamised tähelepanekud ja järeldused on esitatud allpool.

2. PEAMISED TÄHELEPANEKUD JA JÄRELDUSED

Käesolevas aruandes käsitletud periood (2020–2021) on olnud üleminekuperiood, kuna direktiivi (EL) 2018/1808 ülevõtmise tähtaeg oli 2020. aasta septembris ja mitte kõik liikmesriigid ei olnud direktiivi aruande vaatlusperioodi lõpuks täielikult üle võtnud.

Vaatlusperiood hõlmas ka COVID-19 pandeemia algust. Pandeemial oli märkimisväärne mõju audiovisuaalse sisu tootmisele, kuid see võimaldas nõudevideoteenuste osutajatel siiski laiendada oma vaatajaskonda ja eelkõige ülemaailmsete tellitavate nõudevideoteenuste pakkumist, suurendades oma tulusid ELis 6,7 miljardilt eurolt 2019. aastal 11,7 miljardile eurole 2021. aastal. ELi ja EMP EFTA riikide jurisdiktsioonides osutatavate nõudevideoteenuste koguarv kasvas samuti 1030-lt 2019. aastal 1984-le 2021. aastal.

Vaatlusperioodil võtsid 17 liikmesriiki rakendusmeetmeid, et võtta artiklis 13 sätestatud uued normid üle siseriiklikku õigusesse, samas kui ülejäänud liikmesriigid võtsid need meetmed alles pärast vaatlusperioodi. Paljudel juhtudel, kus ülevõtmine oli vaatlusperioodil lõpule viidud, tuli normide kohaldamise üksikasju veel täpsustada teistes õigusaktides või määrustes. Lisaks hakati normide järgimise kohustust teenuseosutajate suhtes kohaldama sageli alles pärast vaatlusperioodi lõppu. Nii vaatlusperioodi jooksul kui ka pärast vaatlusperioodi toimunud siseriiklikku õigusesse ülevõtmised olid siiski suuresti kooskõlas komisjoni suunistega ning sarnanesid arvutusmeetodite ja erandite poolest. Üldiselt näitavad liikmesriikide esitatud õigusliku kaardistamise andmed, et vaatlusperioodil kehtisid rakendusmeetmed, millega tagada Euroopa päritolu teoste 30 % osakaal nõudevideoteenuste kataloogides, 17 liikmesriigis.

Liikmesriikide aruannete kohaselt oli Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal nõudevideoteenuste pakkmises aastatel 2020–2021 63–64 %. Seda on veidi rohkem kui eelmises, aastaid 2015–2019 käsitlevas uuringus esitatud 42–63 %, kuid tähtis on märkida, et kõigi liikmesriikides tegutsevate nõudevideoteenuste kohta ei olnud andmed kättesaadavad.

Uuring hõlmas 21 liikmesriigis ja Norras 1 062 nõudevideoteenusest koosnevat valimit, mis põhines 2023. aasta ülevaatel. Uuringus esitatud analüüsis leiti, et Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal nõudevideoteenustes oli 35 %, võrreldes 36 %ga 2021. aastal, mis küll põhines väiksemal valimil. Kõige värskem näitaja näitab tunduvalt väiksemat keskmist osakaalu kui liikmesriikide aruannetes märgitud osakaal (63–64 %). Neid erinevusi võib osaliselt selgitada mitmeti: i) uuringus võeti valimisse ainult 21 liikmesriigist ja Norrast pärit nõudevideoteenused; ii) sõltumatu analüüs ja liikmesriikide aruandlus hõlmasid eri ajavahemikke; iii) mõõtmisel kasutatud määratlusi ja meetodeid on raske võrrelda, sest liikmesriikides nõuete täitmise järelevalveks kasutatud metoodika kohta on vähe andmeid¹⁴.

¹⁴ Sellega seoses võib märkida, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis kutsutakse üles audiovisuaalset sisu metaandmetes märgistama ning audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühm on samuti kinnitanud selle tähtsust; vt direktiivi (EL) 2018/1808 põhjendus 35; ERGA alarühm 3 – Audiovisuaalmeedia sisu esiletoomise ja sellele juurdepääsu tagamine kõigile platvormidele (leitavus) – 2. tulemus: Ülevaatedokument audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõike 1 kohta (2020), https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2021/01/ERGA_SG3_2020_Report_Art.131_final.pdf; ERGA alarühm 1 – Audiovisuaalmeedia

Direktiiviga (EL) 2018/1808 anti liikmesriikidele ka võimalus laiendada Euroopa päritolu teoste tootmisesse rahalise panustamise kohustust, mille nad on kehtestanud oma jurisdiktsiooni alla kuuluvatele meediateenuse osutajatele, nii et see hõlmaks ka nende territooriumil asuvalle vaatajaskonnale teenuseid suunavaid meediateenuse osutajaid, kes on asutatud teises liikmesriigis. Vaatlusperioodil (2020–2021) teatasid seitse liikmesriiki, et nad on kehtestanud piiriülestele nõudevideoteenuste osutajatele rahalise panustamise kohustused, ja kaks liikmesriiki teatasid, et neil on sellised kohustused piiriüleste lineaarse teenuse osutajate jaoks.

Ehkki see on esimene kord, kui audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis sätestatud uute normide kohta aru antakse, on järelevalve valdkonnas juba tehtud mõningaid edusamme. Tervikliku üldpildi saamiseks on siiski vaja veel tööd teha. Seepärast kutsub komisjon kõiki liikmesriike üles tagama nõudevideoteenustega pakutavate Euroopa päritolu teoste osakaalu järelevalve ja kontrolli ning esitama üksikasjalikku teavet mittevastavuse juhtumite ja kasutatud meetodika kohta. Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles esitama aruannetes täieliku teabe Euroopa päritolu teoste osakaalu kohta kõigis nende jurisdiktsiooni alla kuuluvates nõudevideoteenustes. Lisaks kutsub komisjon üles esitama teavet põhjuste kohta, miks mõned nõudevideoteenused ei pruugi saavutada Euroopa päritolu teoste minimaalset osakaalu, ning selliste juhtumite hindamise ja järelmeetmete kohta riikide reguleerivate asutuste poolt.

Mis puutub lineaarsetesse kanalitesse, siis mõjutas pandeemia lühiajaliselt keskmist vaatamisaega ja telereklaamist saadud tulu. Üldine suundumus näib igal juhul viitavat seisakule tuludes. Kuigi andmekogumid ei ole täielikult võrreldavad, näib, et telekanalite koguarv on püsinud sarnasena või on veidi vähenenud – Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskuse 2019. aasta lõpu andmetel¹⁵ oli neid liikmesriikides (sh sel ajal Ühendkuningriigis) 4 657 ning 2021. aastal teatasid liikmesriigid ja EMP EFTA riigid, et nende jurisdiktsioonis toimib 4 483 telekanalit.

Seoses audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artiklitega 16 ja 17, mis ei sisalda uusi norme, nõuavad kõik liikmesriigid, et televisiooniteenuse osutajad reserveeriks suurema osa oma saateajast Euroopa päritolu teostele, kusjuures mõned liikmesriigid on kehtestanud avalik-õiguslikele teenuseosutajatele või kõigile teenuseosutajatele suurema osa nõude. Vaatlusperioodil muutsid oma siseriiklikke õigusakte seoses artiklitega 16 ja 17 vastavalt neli ja viis liikmesriiki. Muudatused olid siiski väikesed või tehnilist laadi. Liikmesriikide aruannetest nähtub, et lineaarsete teenuste puhul oli Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal – 2020. aastal 68 % ja 2021. aastal 69 % – palju suurem kui audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artiklis 16 sätestatud kohustuslik suurem osa. Üldiselt viitab see kõnealuse sätte nõuetekohasele kohaldamisele kogu liidus. Liikmesriikide aruanded näitavad siiski Euroopa päritolu teoste osakaalu vähenemist võrreldes eelmise aruandlusperioodiga (72,6 % 2019. aastal). Lisaks näitab uuringus esitatud analüüs, et Euroopa päritolu teoste osakaal (38 %) on tunduvalt väiksem kui liikmesriikide teatatud Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal (68–

teenuste direktiivi uue raamistiku järjepidev rakendamine ja jõustamine, 2. töösuund – Tehniline ekspertiis: kõige keerukamate uute sätete tõlgendamine ja suuniste andmine, aruanne: Uue audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 13 lõike 1 ülevõtmine ja rakendamine – Euroopa päritolu teoste esiletoomise tagamine tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste kataloogides (2021), https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2021/12/ERGA-SG1-2021-Report-Article-13_1.pdf.

¹⁵ Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, *Yearbook 2020/2021 – Key trends*, kättesaadav aadressil: <https://rm.coe.int/yearbook-key-trends-2020-2021-en/1680a26056>, lk 26.

69 %). Uuringu tulemuste ja liikmesriikide esitatud andmete vahelisi erinevusi võib osaliselt selgitada mitmeti, näiteks asjaoluga, et uuringusse kuulusid ainult 15 liikmesriigi kanalid.

Üldiselt kinnitasid liikmesriigid ka seda, et nad on täitnud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artiklis 17 sätestatud sõltumatu toodangu osakaalu nõude. Liikmesriikide esitatud andmete kohaselt oli sõltumatute tootjate loodud Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal 2020. aastal 40,6 % ja 2021. aastal 41,4 %. Liikmesriikide aruannete põhjal arvutatud Euroopa sõltumatu toodangu keskmine osakaal on siiski tunduvalt suurem kui uuringus nimetatud osakaal. Uuring näitab, et sõltumatute tootjate Euroopa päritolu teoste üldine osakaal oli kõigis liikmesriikides üsna väike (alla 3 %) ja tundub olevat väiksem kui eelmises uuringus arvutatud osakaal. Siiski võib täheldada märkimisväärsed erinevusi kanalite vahel, mis on mõnikord seotud sõltumatu toodangu erinevate määratlustega. Liikmesriikide teatatud hiljutiste Euroopa päritolu teoste keskmine osakaal oli 2020. aastal 56,4 % ja 2021. aastal 59,0 %, mis on rohkem kui eelmisel aruandlusperioodil (54,6 % 2019. aastal).

Kohustusest vabastatud kanalite koguarv püsis vaatlusperioodil muutumatuna (2 236 nii 2020. kui ka 2021. aastal), moodustades peaaegu poole kõigist liikmesriikide teatatud telekanalitest. Andmed näitavad siiski, et kohustusest vabastatud kanalite arv on eelmise aruandlusperioodiga võrreldes vähenenud (2019. aastal 2 895).

Nagu eelmises aruandes, kutsub komisjon liikmesriike üles esitama üksikasjalikku teavet lineaarse teenuse osutajate mittevastavuse juhtumite kohta, et tagada Euroopa päritolu teoste, sõltumatu toodangu ja hiljutiste teoste nõutav osakaal, ning selliste juhtumite hindamise ja järelmeetmete kohta riikide reguleerivate asutuste poolt, et tagada kooskõla artiklitega 16 ja 17. Samaselt nõudevideoteenustega kutsub komisjon liikmesriike üles jagama teavet oma vastava arvutusmeetodi kohta ja suurendama nende kanalite arvu, mille kohta andmed esitatakse. Seda soovitatakse selleks, et vajaduse korral oleks võimalik võtta tulemuslikke täitemeetmeid ja pakkuda paremat võrdlusmaterjali audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohustuste täitmist käsitlevate tulevaste uuringute tulemustega.